

Hoe Verschillende Soorten Geweld Tegen LGBTI+- en Gendervariante Kinderen Voorkomen en Bestreden Kunnen Worden

Een Handboek voor Professionelen tewerkgesteld in
het Onderwijs, de Gezondheidssector, Gezinsverenigingen
en Kinderbeschermingsorganisaties, de Media en
Publieke Ruimtes

PROJECT PARTNERS

SUPPORTING ORGANISATIONS

Het project Diversity and Childhood: sociale attitudes tegenover genderdiversiteit bij kinderen in Europa veranderen wordt gefinancierd door het Programma Rechten, Gelijkheid en Burgerschap (2014-2020) van de Europese Unie (REC-RDAP-GBV-AG-2018-856680).

De inhoud van deze uitgave is geen weergave van de officiële opinie van de Europese Unie. De volledige verantwoordelijkheid voor de informatie en meningen verwoord in deze uitgave ligt bij de auteur(s).

PROJECTCOÖRDINATOR

Universitat de Girona

AUTEUR

Bea Sándor

GRAFISCH ONTWERP

Zsolt S. Szabó

2020

Dit werk valt onder een Creative Commons Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal-licentie (CC BY-NC-SA 4.0).

Diversity and Childhood:
sociale attitudes tegenover
genderdiversiteit bij kinderen
in Europa veranderen

Inhoudstafel

0 Inleiding 8

1 Terminologie 13

2 Geweld tegen LGBTI+ -kinderen: Definitie, Soorten en Gevolgen 25

2.1 Homo-, bi-, trans- en interfobie als gender-gerelateerd geweld 27

2.2 LGBTI+ -foob geweld in het onderwijs 30

2.3 Geweld van de staat tegen intersekse kinderen 32

2.4 Intiem partnergeweld in relaties van holebi en transpersonen 33

2.5 Familiaal geweld 35

2.6 De Media 36

2.7 Conclusies: geweld tegen LGBTI+ -kinderen en -jongeren 38

3 Inclusieve representatie: een sleutel tot het doorbreken van stilte 41

4 Attitudes die LGBTI+-Kinderen en Jongeren Ondersteunen: Voorbeelden 49

4.1 Basisprincipes voor Professionelen die Werken met LGBTI+-Kinderen en Jongeren 52

4.2 Preventie 55

5 Wat kan je vandaag beginnen doen? 57

5.1. Affirmatieve en ondersteunende stappen 58

5.2. Alle professionelen die met kinderen en jongeren werken, kunnen en moeten 60

6 Lijst met hulpbronnen en organisaties 63

7 Bronnenlijst 67

Inleiding

A large, stylized number '3' is positioned on the left side of the page. The number is filled with a vibrant red color and has a thick, rounded font style. It is partially cut off by the left edge of the frame. The background of the entire page is a solid, bright teal color.

Dit handboek is tot stand gekomen binnen het kader van het project Diversity and Childhood: sociale attitudes tegenover genderdiversiteit bij kinderen in Europa veranderen (DaC)

Het voornaamste verwachte resultaat en het doel van het project is om het bewustzijn te verhogen en vooroordelen te verminderen, en de bescherming tegen geweld en de steun te verbeteren voor LGBTI+- en gendervariante kinderen en jongeren.¹ DaC heeft ook als doel om doeltreffende instrumenten aan te reiken aan belanghebbenden, en het project beoogt om het welzijn en de fundamentele rechten van LGBTI+- en gendervariante kinderen en jongeren te versterken. Daarnaast wil het ook een diepere kennis bieden van de vele dimensies van geweld tegen hen, waardoor ze mondiger worden. Tot slot streeft DaC ernaar om normen voor de bescherming van kinderen in te bedden in een breed scala aan sectoren en belanghebbenden, om zo kinderen beter te beschermen tegen schade/kwaad, misbruik en geweld.

---

1 De Verenigde Naties definieert in hun statistieken 'jongeren' als mensen tussen 15 en 24 jaar oud. Volgens die definitie zijn kinderen personen van 14 jaar en jonger. Het is echter interessant om te vermelden dat 'kinderen' volgens Artikel 1 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind van de VN gedefinieerd wordt als personen tot en met 18 jaar oud. <https://www.un.org/development/desa/youth/what-we-do/faq.html>

De voornaamste professionele sectoren met wie we werken zijn:

1. Het onderwijs
2. De gezondheidssector
3. Gezinsverenigingen en kindbeschermingsorganisaties
4. De media
5. Publieke ruimtes en gemeenschappelijke acties, zoals politiediensten of maatschappelijk werkers.

We zijn blij dat zoveel van de professionelen die met kinderen werken, ons werk steunen. Het is echter duidelijk uit de vergelijkende analyse gebaseerd op de negen nationale onderzoeksrapporten geschreven door partners in het project Diversity and Childhood dat het dringend noodzakelijk is om LGBTI+-thema's op te nemen in de opleidingsprogramma's van alle professionelen die werken met kinderen en jongeren: gezondheidswerkers inclusief psychologen, leerkrachten, maatschappelijk werkers, etc. Staten moeten beseffen dat ze een positieve verplichting hebben om de rechten en het welzijn van kinderen te verdedigen door informatie te voorzien, en indien nodig, steun en zorg te verlenen. Kinderen en jongeren zouden ook betrokken moeten worden bij het creëren van sociale omgevingen waaraan LGBTI+- en gendervariante kinderen gelijk kunnen deelnemen. Onze samenleving moet diversiteit respecteren en er actief aan werken, en kinderen de kans geven om aan dit werk deel te nemen.

Terminologie

Mensen verwarren vaak seksuele oriëntatie, genderidentiteit, genderexpressie en geslachtskenmerken, maar voor een goed begrip van de terminologie rond LGBTI+ en heteroseksuele/cisgender personen is het noodzakelijk om hier een onderscheid in te maken.

Seksuele oriëntatie verwijst naar het vermogen van elke persoon tot diepe genegenheid, emotionele en seksuele aantrekking tot en intieme en seksuele relaties met personen van een ander gender, hetzelfde gender, of meer dan één gender.

Genderidentiteit verwijst naar de innerlijke en individuele ervaring van gender van een persoon, die al dan niet overeenstemt met het geslacht dat bij de geboorte toegewezen werd.

LGBTI+ is een acroniem voor lesbisch, homo (gay), biseksueel, transgender en intersekse. Het plusteken verwijst naar verschillende andere seksuele en genderexpressies, waaronder queer, die de heteroseksuele en cisgender logica niet volgen. Het is een heterogene groep die in het sociale en politieke discours vaak gezamenlijk wordt bekeken.

Termen die betrekking hebben op seksuele oriëntatie zijn:

Lesbisch, d.w.z. vrouwen die zich seksueel, lichamelijk en/of emotioneel aangetrokken voelen tot vrouwen.

Homo(seksuele) mannen zijn mannen die zich seksueel, lichamelijk en/of emotioneel aangetrokken voelen tot mannen. In het Engels wordt het woord gay

soms ook als overkoepelende term gebruikt voor lesbische vrouwen en biseksuele mannen naast homo mannen.

Bi(seksuele)/pan(seksuele) personen voelen zich emotioneel en/of seksueel aangetrokken tot meer dan één gender. Biseksueel betekent aangetrokken tot meerdere genders, en panseksueel betekent aangetrokken tot alle genders, d.w.z. dat het gender geen doorslaggevende factor is wanneer iemand zich emotioneel en/of seksueel aangetrokken voelt tot iemand anders.

Met **aseksueel** verwijzen we naar iemand die gewoonlijk geen seksuele aantrekking voelt, of een intrinsiek verlangen om seksuele relaties te hebben. Niet alle aseksuele personen zijn gelijk in hun ervaringen en voorkeuren, en zij kunnen allerlei seksuele oriëntaties hebben.

Als het aankomt op **genderidentiteit**, verwijzen we vaak naar de ‘T’ in het acroniem LGBTI+:

Trans/transgender is een inclusieve overkoepelende term en verwijst naar personen wiens genderidentiteit en/of genderexpressie verschilt van het geslacht dat hun bij de geboorte toegewezen werd. Dit omvat (maar is niet beperkt tot) mannen en vrouwen met een transseksueel verleden, personen die zich identificeren als trans, transseksueel, transgender, travestiet/crossdressing, androgyn, polygender, genderqueer, agender, gendervariant, of elke andere genderidentiteit en/of -expressie die niet thuishoort onder de cisgender man/vrouw-standaard. Transpersonen kunnen hun gender uitdrukken door middel van hun keuzes in kledij, lichaamsveranderingen (waaronder chirurgische ingrepen), of andere vormen van genderpresentatie.

Transitie is het proces waarbij iemands geslacht aangepast wordt aan hun genderidentiteit. Dit proces kan enkele of alle van de volgende sociale en wettelijke aanpassingen omvatten: een coming-out doen bij familie, vrienden en collega’s; zich kleden en gedragen volgens iemands gender; het lichaam veranderen door middel van hormoonbehandeling, chirurgische ingrepen of andere behandelingen; de naam en/of geslachtsaanduiding op officiële documenten aanpassen; en andere wettelijke of gerechtelijke procedures doorlopen afhankelijk van de nationale wetgeving.

Wettelijke gendererkenning is het proces waarbij het gender van een transpersoon wordt erkend door de wet, of de voltooiing van dat proces. Staten kunnen verschillende voorwaarden opleggen om te definiëren wie recht heeft op wettelijke gendererkenning. Gedwongen sterilisatie, gedwongen scheiding, een verplichte diagnose van psychische aandoening en een leeftijdslimiet zijn voorwaarden die de mensenrechten van een persoon kunnen schenden bij het nastreven van wettelijke gendererkenning. Hongaarse autoriteiten gebruiken de term ‘geslachtsverandering’ voor wettelijke gendererkenning.

Geslachtsverandering verwijst naar het proces waarbij mensen het geslacht waaronder ze leven herdefiniëren om hun genderidentiteit beter te kunnen uitdrukken. Het wordt vaak omschreven als een proces dat medische hulp kan inhouden, waaronder hormoontherapie en chirurgische ingrepen, die transpersonen ondergaan om hun lichaam in overeenstemming te brengen met hun gender. Dit proces kan echter ook enkele of alle van de volgende sociale en wettelijke aanpassingen omvatten: een coming-out doen bij familie, vrienden en collega’s; zich kleden en gedragen volgens hun gender; de naam en/of geslachtsaanduiding op officiële documenten aanpassen; en andere wettelijke of gerechtelijke procedures doorlopen afhankelijk van de nationale wetgeving. In het arrest P. tegen S. bevestigde het Hof van Justitie van de Europese Unie dat geslachtsverandering deel uitmaakt van discriminatie op grond van ‘geslacht’ in de EU-wetgeving.

Geslachtsoperatie is een medische term voor wat transpersonen vaak een genderbevestigende ingreep noemen: een operatie om de primaire en secundaire geslachtskenmerken van het lichaam van een transpersoon in overeenstemming te brengen met hun genderidentiteit.

Veel mensen definiëren zichzelf echter buiten het binaire systeem van ‘mannelijk’ vs. ‘vrouwelijk’ en ‘man’ vs. ‘vrouw’.

Non-binair is een overkoepelende term voor veel genderidentiteiten die buiten de binaire man-vrouw-opdeling vallen, zoals agender (zichzelf definiëren als genderloos) of genderfluïde (zichzelf herhaaldelijk anders definiëren). Sommige non-binaire personen identificeren zich als trans, anderen doen dat niet.

Queer is een term die verwijst naar mensen die seksuele oriëntatie en genderidentiteit niet als binaire categorieën beschouwen (heteroseksueel of homo/lesbisch, mannelijk of vrouwelijk). Het wordt vaak gebruikt als een verzamelterm voor mensen die niet heteroseksueel en/of cisgender zijn. Het impliceert ook een politieke stellingname: mensen die zich als queer identificeren, verzetten zich niet alleen tegen de dominante heteronormatieve structuren maar ook tegen de traditionele politiek van de mainstream LGBT-bewegingen. Het is een academische term geworden die inclusief is voor mensen die niet heteroseksueel zijn, waaronder lesbische vrouwen, homo mannen, biseksuele, trans en intersekse personen. De ‘queer theorie’ betwist heteronormatieve sociale normen rond gender en seksualiteit, en stelt dat genderrollen sociale constructies zijn. Traditioneel was het woord ‘queer’ een scheldwoord en daarom heeft het voor sommigen nog een negatieve connotatie; veel LGBTI+-mensen hebben de term echter terug geclaimd als symbool van trots.

Geslacht verwijst naar primaire en secundaire geslachtskenmerken, waaronder genen en hormonen. Het wettelijk geslacht wordt vaak toegewezen bij de geboorte en wordt traditioneel gezien als bestaande uit twee elkaar uitsluitende groepen: mannelijk en vrouwelijk. Deze onderverdeling geeft echter de realiteit van veel mensen niet weer, en het geslacht toegewezen bij de geboorte stemt niet altijd overeen met iemands genderexpressie of genderidentiteit.

Onder **geslachtskenmerken** verstaan we een combinatie van lichamelijke kenmerken, waaronder primaire geslachtskenmerken (aanwezig bij de geboorte), secundaire geslachtskenmerken die tijdens de puberteit tot uiting komen, en vaak tertiaire geslachtskenmerken die meestal aangeleerd zijn.

De term **intersekse** heeft betrekking op een reeks fysieke kenmerken of variaties die tussen of buiten de stereotiepe idealen van mannelijk en vrouwelijk liggen. Intersekse personen worden geboren met fysieke, hormonale en/of genetische kenmerken die niet herkend worden als ofwel vrouwelijk ofwel mannelijk, of die een combinatie zijn van mannelijk en vrouwelijk. Er bestaan vele vormen van intersekse; het is een spectrum of overkoepelende term, veeleer dan één enkele categorie. Om die reden verkiezen intersekse activisten vaak

de term ‘geslachtseigenschappen’ (bijvoorbeeld als het gaat over bescherming tegen discriminatie). Er is niet één statische toestand die ‘interseksestatus’ wordt genoemd, dus het gebruik van de term ‘geslachtskenmerken’ is een weerspiegeling van het feit dat intersekse zijn een lichamelijke ervaring is en slechts een deel van de identiteit van een persoon.

Endosekse betekent het tegenovergestelde van intersekse. Het betekent dat een persoon geboren werd met fysieke geslachtskenmerken (e.g. chromosomen, hormonen, geslachtsdelen) die beantwoorden aan de verwachtingen voor vrouwelijke of mannelijke lichamen.

Cis/cisgender/cisseksuele personen zijn mensen die actief of passief binnen de sociale normen blijven van het geslacht dat hun bij de geboorte toegewezen werd.

Heteronormativiteit/heteroseksisme/cisnormativiteit/cisseksisme/endonormativiteit/endoseksisme zijn culturele en sociale praktijken waarbij mannen en vrouwen wordt wijsgemaakt dat heteroseksualiteit, cisgender-zijn en endoseksualiteit de enige denkbare seksualiteit, gender en geslachtskenmerken zijn, wat impliceert dat heteroseksualiteit, cisgender-zijn en endoseks-zijn de enige manieren zijn om ‘normaal’ of ‘natuurlijk’ te zijn.

Het is omwille van hetero- en cisnormativiteit dat veel mensen ervan uitgaan dat anderen hetero en cisgender zijn, wat betekent dat veel LGBTI+-personen misschien een publieke ‘coming-out’ willen doen om zichtbaar te zijn.

Een **coming-out** is het proces van beseffen, aanvaarden, en zich bekendmaken als een lesbische, homo, biseksuele, trans of intersekse persoon. Het concept zelf is gestoeld op hetero-, cis- en endonormativiteit, aangezien mensen die niet heteroseksueel en/of cisgender en/of endosekse zijn, deze informatie moeten onthullen aan anderen. Een coming-out is geen eenmalige gebeurtenis, aangezien LGBTI+-personen in hun leven verschillende keren vrijwillig of onvrijwillig uit de kast komen bij verschillende mensen, zoals collega’s, nieuwe vrienden, burens, dokters etc.

Discriminatie wordt ook veroorzaakt door hetero- en cisseksisme. Met deze term verwijzen we naar ongelijke of oneerlijke behandeling, die gebaseerd kan zijn op verschillende gronden, waaronder bijvoorbeeld leeftijd, etnische achtergrond, handicap, seksuele oriëntatie, en genderexpressie/-identiteit en geslachtskenmerken. Verschillende soorten discriminatie met betrekking tot LGBTI+-personen zijn:

- *Directe discriminatie*: wanneer een persoon minder gunstig wordt behandeld dan anderen op grond van seksuele oriëntatie of genderexpressie/-identiteit en geslachtskenmerken.
- *Indirecte discriminatie*: wanneer een bepaling of praktijk, die op het eerste gezicht neutraal lijkt, mensen met een bepaalde seksuele oriëntatie of genderexpressie/-identiteit en geslachtskenmerken zou benadelen ten opzichte van anderen.
- *Meervoudige discriminatie*: discriminatie op basis van meer dan één grond.

Homofobie betekent angst, onredelijke kwaadheid, intolerantie en/of haat gericht op homoseksuele mensen.

Transfobie verwijst naar negatieve culturele en persoonlijke overtuigingen, meningen, attitudes en gedragingen die gebaseerd zijn op vooroordelen, afkeer, angst en/of haat gericht op transpersonen of variaties in genderidentiteit en genderexpressie.

LGBTI+ -fobie (waaronder holebifobie) is algemene psychologische en sociale vijandigheid gericht op LGBTI+-personen. Dit is een sociale constructie die heteroseksualiteit promoot als de enige acceptabele seksualiteit, die genders gebaseerd op het geslacht toegewezen bij de geboorte promoot als de enige acceptabele genders, en die een hiërarchie van seksualiteit creëert. Voor veel feministische auteurs heeft homo-lesbo-trans-bi-interfobie zijn wortels in het seksisme dat de rol speelt van controleur van seksualiteit en elk gedrag onderdrukt dat de grenzen tussen genders overschrijdt. Hoewel in deze betekenis homofobie, lesbofobie, transfobie, bifobie en interfobie deel uitmaken van hetzelfde fenomeen, is het toch belangrijk om hier een onderscheid in te maken,

omdat ze zich manifesteren op verschillende manieren en met verschillende intensiteiten.

Met **pesterijen** bedoelen we elke handeling of elk gedrag dat voor het slachtoffer ongewenst is (beledigend, vernederend, en/of intimiderend), wat in het geval van LGBTI+-personen gerelateerd kan zijn aan de seksuele oriëntatie, de genderidentiteit/-expressie of de geslachtskenmerken van het slachtoffer. Het kan gaan om gesproken woorden, gebaren, of de productie, weergave of verspreiding van geschreven woorden, afbeeldingen, of ander materiaal. Dit kan eenmalig of regelmatig plaatsvinden. Pesterijen tegen LGBTI+-personen kunnen bedreigingen, intimidatie, verbaal geweld, ongewenste opmerkingen of grapjes over de seksuele oriëntatie en/of genderidentiteit omvatten.

Haatmisdrijven zijn strafbare feiten die door het slachtoffer of een andere persoon ervaren worden als zijnde gemotiveerd door vijandigheid of vooroordelen gebaseerd op: iemands ras of vermeende ras; religie of vermeende religie; seksuele oriëntatie of vermeende seksuele oriëntatie; handicap of vermeende handicap; genderidentiteit of vermeende genderidentiteit. Een haatincident is elk incident waarvan het slachtoffer of een andere persoon vermoedt dat het gebaseerd is op iemands vooroordeel over hen vanwege hun ras, religie, seksuele oriëntatie, handicap of omdat ze transgender zijn. Niet alle haatincidenten zullen tot strafbare feiten leiden, maar het is even belangrijk dat deze worden gemeld en geregistreerd door de politie. Soorten haatmisdrijven zijn onder meer: fysiek geweld; verbaal geweld, waaronder bedreigingen en schelden; en aanzetten tot haat, d.w.z. wanneer iemand zich gedraagt op een manier die bedreigend is en bedoeld is om haat op te wekken. Dit kan gebeuren in de vorm van woorden, afbeeldingen, video's, muziek en ook informatie gepost op websites.

Slachtofferschap of **victimisatie** betekent het slachtoffer worden van discriminatie of geweld. LGBTI+-personen worden dikwijls tot slachtoffer gemaakt op basis van hun seksuele oriëntatie of genderidentiteit.

Secundair slachtofferschap of **tweede slachtofferschap** is een vorm van institutioneel geweld gepleegd door overheidsinstanties of sociale dienstverleners. Er is sprake van secundair slachtofferschap wanneer het

slachtoffer van het geweld verder lijdt, niet als een rechtstreeks gevolg van de gewelddaad, maar door de manier waarop instellingen en andere personen met het slachtoffer omgaan. Secundair slachtofferschap kan bijvoorbeeld veroorzaakt worden door ongepast taalgebruik of ongevoelige opmerkingen (bv. victim blaming, het slachtoffer de schuld geven) door al wie met slachtoffers in contact komt.

Om terug te keren naar de basis:

Gender verwijst naar hoe mensen mannelijkheid en vrouwelijkheid percipiëren en ervaren, en de sociale constructie die bepaalde gedragingen toewijst aan mannelijke en vrouwelijke rollen. Hoewel gender geïnternaliseerd kan worden en tegenwoordig door velen erkend wordt als losstaand van biologisch geslacht, is het historisch geen individuele beslissing geweest, maar veeleer een voorgeschreven identiteit gebaseerd op het geslacht dat iemand bij de geboorte toegewezen krijgt. De basis van deze constructie is een uitgesproken hiërarchische categorisatie, waarbij rollen en karaktereigenschappen die gelinkt kunnen worden aan macht, stelselmatig worden gerelateerd aan en geassocieerd met het mannelijke geslacht. Hoewel gender traditioneel verwijst naar genderrollen binnen de binaire gendernorm (man/vrouw), omvat het begrip ‘gender’ ook non-binaire genderexpressies/-identiteiten.

De **binaire gendernorm** is een systeem van genderclassificatie waarbij alle personen ingedeeld worden als ofwel man ofwel vrouw, d.w.z. in twee verschillende, tegenovergestelde vormen van mannelijk en vrouwelijk, hetzij door een sociaal systeem, hetzij door een culturele overtuiging, waarbij non-binaire genderexpressies/-identiteiten uitgesloten worden.

Genderexpressie verwijst naar de manifestatie van iemands genderidentiteit: de manier waarop mensen zichzelf presenteren met betrekking tot gender, bijvoorbeeld door kapsels, kledij en gedrag. Sommige mensen presenteren zichzelf als mannelijk, anderen als vrouwelijk, weer anderen als beide tegelijkertijd, of ze willen helemaal niet als mannelijk of vrouwelijk gezien worden. Dit kan gelinkt zijn (maar is dat niet noodzakelijk) aan het geslacht dat bij de geboorte toegewezen werd, het gender of de genderidentiteit.

Gender-non-conformiteit/gender-non-conform zijn/gendervariant

zijn houdt in dat iemand zich niet conformeert aan de gendernormen/ genderverwachtingen van een bepaalde cultuur. 'Gender-non-conform' verwijst naar mensen van wie de genderexpressie niet overeenstemt met de genderrollen of normen voor een bepaalde genderidentiteit die door hun maatschappij worden voorgeschreven. Gender non-conformiteit treedt buiten de maatschappelijke of psychologische verwachtingen van de waargenomen geslachtstoewijzing, door presentatie, gedrag, identiteit of op andere manieren.

Genderfluïde personen zijn mensen die liever flexibel blijven in hun genderidentiteit dan zich te identificeren met één enkel gender. Personen die zich identificeren als genderfluïde kunnen fluctueren tussen genders, of verschillende genders tegelijkertijd uitdrukken. **Genderqueer**, als bijvoeglijk naamwoord gebruikt, verwijst naar personen die het onderscheid tussen genders overstijgen, ongeacht hun zelf gedefinieerde genderidentiteit, m.a.w. zij die 'queer' zijn, het gender op niet-normatieve wijze uitdrukken, of zich in het algemeen niet conformeren aan de binaire genders van man en vrouw.

Geweld tegen LGBTI+-kinderen: Definitie, Soorten en Gevolgen

NEGATIEF

discriminatie, pesterijen, misbruik, geweld,
minderheidsstress, microagressies,
haatmisdrijven, haatspraak, intiem
partnergeweld, het zwijgen opleggen,
ondervertegenwoordiging,
gebrek aan informatie

POSITIEF

inclusie, diversiteit, geweldpreventie,
ondersteunende professionelen,
affirmatieve psychologie,
gemeenschapswerk voor
schadebeperking, sensibilisering,
monitoring, preventiebeleid, beleid inzake
de behandeling van pesterijen

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van voorbeelden en soorten van geweld waarmee LGBTI+-kinderen in onze maatschappij vaak te maken krijgen.

2.1 Homo-, bi-, trans- en interfobie als gender-gerelateerd geweld

Homofobie, bifobie, transfobie en interfobie worden door onderzoekers vaak gezien als zijnde gebaseerd op vooroordelen, misverstanden, foutieve informatie, stereotypes, of angsten die vaak een diepgewortelde sociale, religieuze, historische, culturele, of andere motivering hebben. Zowel vooroordelen als sociale machtsstructuren (de manier waarop onze maatschappij mensen in groepen verdeelt, zoals mannen en vrouwen, of cis en transpersonen, en hen in een hiërarchie plaatst, zodanig dat één groep geprivilegieerd is en de andere gediscrimineerd wordt) worden vaak aangeleerd in het gezin of in andere sociale groepen. Vooroordelen worden vaak in stand gehouden door onderwijsinstellingen en zelfs door het beleid op staatsniveau, wat de ongelijkheid en ongelijke behandeling van LGBTI+-personen versterkt.

Net als andere vormen van gender-gerelateerd geweld komt LGBTI+-foob geweld voor als een resultaat van normatieve gender-gerelateerde verwachtingen. In verschillende gemeenschappen en samenlevingen bestaan er sociale verwachtingen rond aanvaardbare genderrollen, en vormen van gedrag die daaraan gerelateerd zijn. Iedereen kan het doelwit worden van fysieke of verbale aanvallen wegens het schenden van deze verwachtingen:

- Lesbische (en biseksuele) vrouwen overtreden de regels met betrekking tot vrouwelijkheid, doordat zij zich seksueel aangetrokken voelen tot andere vrouwen.
- Homo (en biseksuele) mannen overtreden de regels met betrekking tot mannelijkheid, doordat zij zich seksueel aangetrokken voelen tot andere mannen.
- Sommige mannen en vrouwen overtreden de regels met betrekking tot mannelijkheid/vrouwelijkheid, doordat hun genderexpressie niet overeenstemt met de voorgeschreven manieren van genderexpressie (bv. wanneer de genderexpressie van een man gezien wordt als 'te vrouwelijk' of de genderexpressie van een vrouw als 'te mannelijk').
- Sommige vrouwen overtreden de regels met betrekking tot vrouwelijkheid, omdat ze dezelfde behandeling eisen als mannen (bv. in het gezin, op het werk, of in het openbare leven).
- Transpersonen overtreden de regels met betrekking tot gender, omdat ze het idee verwerpen dat gender voortkomt uit iemands geslachtskenmerken.
- Non-binaire transpersonen overtreden ook de regels met betrekking tot gender, omdat ze zich identificeren buiten de twee cultureel aanvaarde genders (man en vrouw).
- Omdat intersekse personen lichamen hebben die niet passen binnen de typische binaire opvattingen van mannelijke of vrouwelijke lichamen, overtreden zij het concept van twee afzonderlijke geslachten, en laten zij zien dat het concept zelf van twee afzonderlijke geslachten een culturele constructie is. Het idee dat alle lichamen aan dwingende normen moeten voldoen, wordt zichtbaar in de medische behandeling van intersekse kinderen.

LGBTI+- en gendervariante kinderen worden ook getroffen door gender-gerelateerd geweld: ze worden tot slachtoffer gemaakt omdat ze de gendernormen (en machtsstructuren) van hun maatschappijen of microgemeenschappen doorbreken en destabiliseren.

De impact van op vooroordelen gebaseerd

geweld tegen LGBTI+-kinderen

Slachtoffers van mishandeling, discriminatie, en misdrijven die door vooroordelen ingegeven worden, ongeacht of ze volwassenen of kinderen zijn, hebben meer kans op gevoelens van onveiligheid, depressie, angst en kwaadheid dan slachtoffers van misdrijven die niet gemotiveerd zijn door vooroordelen. Zowel haatmisdrijven als pesten op school op grond van vooroordelen geven leden van de groep van het slachtoffer de boodschap dat ze niet welkom of veilig zijn in hun maatschappij, waardoor de hele groep tot slachtoffer gemaakt wordt, en gevoelens van veiligheid en zekerheid afnemen. Bovendien kan getuige zijn van discriminatie tegen de eigen groep tot psychologisch leed en een lager gevoel van eigenwaarde leiden.²

Pesten, intimidatie en haatmisdrijven op basis van vooroordelen kunnen zowel op individueel als op gemeenschapsniveau leed veroorzaken. Hoewel reacties op traumatische ervaringen persoonlijk en dus uiteenlopend zijn, kunnen ze gegroepeerd worden in verschillende categorieën. De meeste reacties zijn een combinatie van één of meer van deze categorieën:

Emotionele reacties – angst, schaamte, onrust, hulpeloosheid, onzekerheid, verdriet, depressie, verlies van controle, schuld, wantrouwen in andere mensen, overgevoeligheid, voortdurende stemmingswisselingen, en andere intense emotionele reacties;

Fysieke reacties – duizeligheid, psychomotorische stoornissen, hoofdpijn, hartkloppingen, hoge bloeddruk, lage bloedsuikerspiegel, verteringsproblemen, hyperaltheid, moeite met spreken, ademhalingsproblemen, verschillende stadia van shock;

2 Out in the Open: Education sector responses to violence based on sexual orientation and gender identity/expression. UNESCO, 2016, p. 11

Gedagsreacties – terughoudend zijn, weigeren te communiceren, zich isoleren, huilen, agressie, verbale uitbarstingen, ongeduld, problematisch drug- of alcoholgebruik, zelfverwonding, poging tot zelfdoding;

Cognitieve reacties – desoriëntatie, verwarring, concentratiemoeilijkheden, moeite met spreken, vergeetachtigheid, verstrooidheid.

Anti-‘genderideologie’-discoursen, gebaseerd op beschuldigingen van conservatieve en religieuze rechtse groeperingen, dat LGBTI+-organisaties ‘natuurlijke’ sociale waarden aantasten, met als doel niet meer te praten over seksuele, gender- en lichamelijke diversiteit en over LGBTI+-personen op scholen, dragen ertoe bij dat LGBTI+-kinderen het zwijgen wordt opgelegd en dat het geweld tegen hen in stand wordt gehouden.

2.2 LGBTI+-foob geweld in het onderwijs

Geweld in onderwijsomgevingen, een belangrijk deel van het leven van alle kinderen en jongeren, is een wereldwijd probleem dat ook in Europese landen voorkomt. Studies tonen aan dat:

- een aanzienlijk deel van LGBTI+-leerlingen op school homofoob en transfoob geweld meemaakt;
- LGBTI+-leerlingen een hogere prevalentie van geweld op school melden dan hun niet-LGBTI+-leeftijdsgenoten;
- leerlingen die niet LGBTI+ zijn, maar die niet aan de gendernormen lijken voldoen, ook een doelwit zijn;
- school-gerelateerd homofoob en transfoob geweld de opleiding, de arbeidskansen en het welzijn van leerlingen beïnvloeden.³

Homofob en transfoob geweld kan in veel verschillende educatieve (en niet-educatieve) omgevingen voorkomen: op school, in de omgeving van de school,

---

3 Out in the Open: Education sector responses to violence based on sexual orientation and gender identity/expression. UNESCO, 2016, p. 14.

in internaten en kampen, op de weg van en naar school, tijdens sport- en vrijetijdsactiviteiten, in online ruimtes, etc.

” *‘Op papier kan er een nultolerantiebeleid zijn voor elke vorm van geweld, maar kan dit ook in de praktijk omgezet worden? En als een paar mensen proberen er iets aan te doen, dan zal dit ook een positief effect hebben op 500 kinderen.’* (SLOVENIË, THERAPEUT, PSYCHOLOG IN EEN BASISCHOOL)⁴

Geweld op grond van vooroordelen heeft op veel verschillende manieren een impact op LGBTI+-kinderen en -jongeren. Wie gepest wordt, heeft meer kans om lessen te missen, te spijbelen, en school en andere sociale activiteiten te mijden, wat vaak leidt tot slechtere schoolresultaten en zelfs schooluitval.

Genderongelijkheid en gender-gerelateerde vooroordelen zijn nog erger voor transpersonen, die in het bijzonder risico lopen op gender-gerelateerd geweld omdat zij de traditionele gendernormen en -rollen misschien zelfs nog meer doorbreken dan holebi jongeren.

2.3 Geweld van de staat tegen intersekse kinderen

‘In een wereld waarin de overgrote meerderheid van mensen en regeringen slechts twee geslachten kent en aanvaardt (‘man’ en ‘vrouw’), wordt het bestaan van intersekse personen en hun lichamen niet erkend. In plaats daarvan worden gezonde intersekse lichamen beschouwd als een ‘medisch probleem’, en een ‘psychosociale noodsituatie’ die verholpen moet worden met chirurgische, hormonale, andere medische en soms psychologische middelen,’ schrijft Dan Christian Ghattas.⁵

4 Citaten werden overgenomen en vertaald uit Diversity and Childhood (DaC) - Changing social attitudes towards gender diversity in children across Europe (Comparative Analysis on Violence against LGBTI and Gender Non-Conforming Children), 2020.

5 Standing up for the rights of intersex people, 2015, ILGA Europe en OII Europe

In de meeste Europese landen worden intersekse personen geconfronteerd met pathologisering en extreme schendingen van hun mensenrechten. Na de geboorte, als kinderen, als adolescenten en als volwassenen krijgen intersekse personen te maken met schendingen van hun lichamelijke integriteit, waaronder medische interventies zoals operaties en/of andere medische behandelingen, zonder persoonlijke, voorafgaande, aanhoudende en volledig geïnformeerde toestemming. Dit kan psychologische trauma's veroorzaken, maar ook ernstige lichamelijke beperkingen, variërend van onvruchtbaarheid, pijnlijk littekenweefsel of gevoelloosheid, tot osteoporose en problemen met de urinewegen.

'Intersekse mensen hebben geleerd om in stilte te bestaan'

(SPANJE, VERPLEEGKUNDIGE, LESBISCHE VROUW)

Intersekse kinderen lopen het risico op een verstoord gezinsleven als gevolg van taboe en medicalisatie. Zij lopen ook het risico om met school te stoppen, vanwege de effecten van medische behandelingen en pesten. Op elke leeftijd kunnen intersekse personen te maken krijgen met stigma, structurele en verbale discriminatie, pesterijen, gebrek aan gepaste medische zorg, gebrek aan toegang tot de nodige medicatie, gebrek aan wettelijke erkenning, en de onzichtbaarheid van hun lichamen in onze maatschappij.

Intersekse organisaties en hun achterban eisen daarom dat er een einde wordt gemaakt aan verminkende, 'normaliserende', en onvrijwillige praktijken zoals genitale operaties en psychologische en andere medische behandelingen, door wetgeving en andere middelen. Intersekse mensen moeten in staat worden gesteld om hun eigen beslissingen te nemen met betrekking tot hun eigen lichamelijke integriteit, fysieke autonomie en zelfbeschikking.

2.4 Intiem partnergeweld in relaties van holebi en transpersonen

Het was de vrouwenbeweging die de aandacht vestigde op huiselijk en intiem partnergeweld, en daarbij werd gefocust op mannelijk geweld tegen vrouwen. Uit recente studies blijkt echter dat intiem geweld tussen partners van hetzelfde gender en tegen transpersonen vaak onderschat worden in het publieke bewustzijn (Viggiani, 2015). Jonge mensen in het bijzonder zijn kwetsbaar en onbeschermd in gewelddadige relaties, omwille van grotere barrières: niet weten waar hulp te zoeken, en/of niet uit de kast zijn, en/of bang zijn voor de gevolgen van uit de kast komen bij hun familie.

LGBTI+-personen (inclusief jongeren) melden de volgende vormen van geweld wanneer gevraagd wordt naar hun ervaringen in relaties:

- jaloezie en daaraan gerelateerde beschuldigingen (vaak gevolgd door gewelddadige aanvallen);
- constante controle (via de telefoon of berichtjes);
- fysiek geweld: duwen, slaan;
- de partner isoleren (van vrienden en familie);
- chantage (bv. dreigen met baanverlies);
- pesterijen (tijdens de relatie of na de breuk);
- seksueel geweld;
- datinggeweld (gewelddadig gedrag of dreigen met geweld aan het begin van een relatie);
- aandringen op het veranderen van de partner;
- gewelddadige uitbarstingen, het breken van of slaan met voorwerpen⁶

Net als in andere relaties willen gewelddadige partners het gedrag van hun partner controleren door middel van gewelddadig of dwingend gedrag, of hun partner straffen als die zich verzet tegen hun poging tot controleren. Geweldplegers willen hun eigen behoeftes en verlangens bevredigen; ze leren gewelddadig gedrag aan door patronen te volgen, en ze plegen gewelddaden wanneer het risico op bestraffing relatief laag is. De homo-, trans- en interfobie in de samenleving dragen ertoe bij dat het geweld onopgemerkt en onbestraft blijft, aangezien de slachtoffers van het geweld vaak geïsoleerd zijn en geen hulp kunnen vragen aan familie, hulpverleners of gerechtelijke instanties.

---

⁶ Zie het infomateriaal uitgegeven door de Háttér Society als deel van het project Bleeding Love (bleedinglove.eu): <http://hatter.hu/sites/default/files/dokumentum/kiadvany/bleedinglove-infokiadvany-0.pdf>, p. 22.

2.5 Familiaal geweld

LGBTI+-jongeren kunnen ook te maken krijgen met familiaal geweld, in het bijzonder door ouders maar soms ook door andere familieleden. Misbruik door ouders houdt vaak fysiek, verbaal en emotioneel misbruik in, en daarnaast klagen LGBTI+-jongeren vaak over sociaal misbruik (waaronder controleren en isolatie van diegenen die hen zouden kunnen steunen, zoals vrienden), en kunnen zij vaak nergens terecht.

Uit onderzoek blijkt dat een disproportioneel aantal dakloze jongeren in Europa zich identificeert als LGBTI+, en dat dit voornamelijk het gevolg is van vijandigheid en misbruik door hun familie, wat ertoe kan leiden dat de jongeren uit huis gezet worden of weggelopen. Bovendien lopen LGBTI+- en gendervariante jongeren vaak een groter risico op bepaalde gevaren wanneer zij dakloos zijn, zoals het slachtoffer worden van misdaad, middelenmisbruik, en mentale gezondheidsproblemen (bv. omwille van de afwijzing die zij ervaren vanuit hun familie of gemeenschap).⁷ Hulpverleners moeten een duidelijk inzicht hebben in de unieke noden, risicofactoren, en uitdagingen waarmee dakloze LGBTI+-jongeren geconfronteerd worden, om zo de best mogelijke diensten voor hun cliënten te kunnen ontwerpen en leveren.

‘De angst om uit hun eigen huis gegooid te worden komt heel vaak voor [bij LGBTI+-jongeren].’ (POLEN, ONDERZOEKSPARTICIPANT)

---

⁷ Homeless in Europe. The Magazine of FEANTSА. Autumn 2017, LGBTQI Homelessness. https://www.feantsa.org/download/fea-008-17-magazine_v33480239002912617830.pdf

2.6 De media

LGBTI+-personen en -gemeenschappen werden en worden in de media vaak negatief geportretteerd, een weerspiegeling van intolerantie en stereotypes. In de laatste twee decennia zien we echter een toename in de representatie van LGBTI+-personen, -kwesties en -aandachtspunten in de mainstream media, met name in de Verenigde Staten en Canada. In de nationale contexten van sommige Europese landen zijn deze kwesties en aandachtspunten echter veel minder vaak vertegenwoordigd.

LGBTI+-personen en -gemeenschappen maken er ook steeds meer en proactiever een punt van om zichtbaar te zijn op sociale media, met als voornaamste doel een affirmatieve zichtbaarheid in mediaruimtes te bereiken. De positieve beeldvorming en de toegenomen aanwezigheid van LGBTI+-personen en -organisaties in de media hebben bijgedragen tot meer aanvaarding en steun voor LGBTI+-gemeenschappen en tot het verstrekken van informatie over relevante onderwerpen. Er moet nog veel gedaan worden voor een gelijke vertegenwoordiging van LGBTI+- en gendervariante kinderen en jongeren, en om ervoor te zorgen dat zij toegang hebben tot affirmatieve en correcte informatie.

2.7 Conclusies: geweld tegen LGBTI+-kinderen en -jongeren

Uit enquêtes van partnerorganisaties van DaC blijkt dat dienstverleners een breed spectrum van geweld tegen LGBTI+-jongeren rapporteren, waarbij geen enkel gebied onaangeroerd blijft, of het nu gaat om intieme partnerschappen of familiale contexten, op school, op straat of binnen het gezondheidszorgsysteem.

Talrijke grondrechten van degenen die een beroep doen op dienstverlening worden vaak geschonden, in het bijzonder die van LGBTI+-personen die transgender, interseks, zwart, inheems en mensen van kleur (BIPOC: black, indigenous and people of colour) zijn en/of een handicap hebben. Velen van

hen krijgen dagelijks te maken met geweld, ook al is de kans kleiner dan bij veel andere groepen dat zij hulp zoeken bij de beschikbare diensten. Dit leidt tot de individualisering van moeilijkheden: bepaalde gevolgen van sociale structuren worden als individuele problemen beschouwd (bv. psychische aandoeningen), en blijven daardoor onzichtbaar voor dienstverleners.

Veel LGBTI+-mensen zijn ongevoeliger geworden voor geweld en vatten bijzonder gewelddadige incidenten al snel als zodanig op. Transpersonen in het bijzonder zijn kwetsbaar voor meerdere soorten geweld in scenario's in hun dagelijkse leven, van familie tot sociale omgevingen en instellingen.

Microagressies

Microagressies zijn gedragingen die op subtiele of indirecte wijze een denigrerende en/of vijandige boodschap overbrengen aan de ontvanger. In deze situaties geven mensen blijk van hun vooroordelen rond seksuele oriëntatie, genderexpressie/-identiteit of geslachtskenmerken (van ontkenning van het bestaan van LGBTI+-fobie tot veronderstellingen over pathologie of abnormaliteit), waardoor mensen die tot deze groepen behoren zich ongemakkelijk of beledigd voelen, bijvoorbeeld wanneer ze misgenderd worden of belast worden met vervelende vragen, zij het opzettelijk of door een gebrek aan informatie. Microagressies kunnen ervoor zorgen dat ontvangers ervan zich sociaal ongemakkelijk voelen, cultureel niet op hun plaats, of zelfs fysiek onveilig. Veel LGBTI+-personen krijgen dagelijks te maken met microagressies, zelfs bij therapie- en hulpdiensten waar ze om hulp vragen. Uit veel studies is gebleken dat hoe vaker mensen te maken krijgen met microagressie, hoe groter de kans is dat ze symptomen van depressie, psychische problemen en zelfs lichamelijke gezondheidsproblemen rapporteren. In veel gevallen blijft microagressie onopgemerkt, omdat het door de samenleving niet als geweld wordt beschouwd.

Geweld binnen de gemeenschap komt tot uiting in **pesterijen** of **intimidatie**, zij het in het onderwijs, in de openbare ruimte, op straat of in openbare diensten.

”

‘Ik denk dat het nog steeds gevaarlijk is om op welke manier dan ook te laten zien dat je anders bent in Kroatische openbare ruimtes, vooral als je buiten de binaire gendernorm valt. Een jongen met nagellak, zelfs als hij in mannenkleding gekleed is, kan verbale of fysieke intimidatie verwachten. Dit is dus nog steeds een zeer onwetende omgeving, en hoewel er situaties zijn waarin we elkaar kunnen ontmoeten en ontspannen kunnen zijn, kan een homokoppel nog steeds elkaars hand niet vasthouden op straat.’

(KROATIË, DESKUNDIGE OP VLAK VAN OPENBARE RUIMTES)

”

‘Kledij, muziek, alles dat hoort bij het vinden van je identiteit wordt ,bestraft’ als het afwijkt van de norm.’ (HONGARIJE, PROFESSIONEEL SPORTER)

De dienstverleners die we hebben geïnterviewd in het kader van het project Diversity and Childhood en andere projecten hebben ook melding gemaakt van **institutioneel geweld**. Binnen de **gezondheidszorg** lopen transpersonen in het bijzonder het risico om slachtoffer te worden van geweld dat voortkomt uit gebrek aan kennis en ontkenning.

”

‘In het ziekenhuis kijkt iedereen op en reageren ze wanneer een transgender persoon toekomt. Het medisch personeel praat vaak achter de persoons rug om.’ (LITOUWEN, MEDEWERKER GEZONDHEIDSZORG)

”

'Het grootste probleem is dat verschrikkelijke gevoel in hun lichaam, en beseffen dat het een eeuwigheid duurt om eindelijk iets gedaan te krijgen en die eerste afspraak vast te leggen, zodat het transitieproces kan beginnen. Mijn kind snijdt zichzelf ook, en aangezien de gezondheidszorg niet de capaciteit heeft om snel genoeg bij een expert te geraken, is dit een langdurig probleem geworden'

(SLOVENIË, MOEDER VAN EEN TRANS KIND)

Wat interpersoonlijk geweld betreft, rapporteren dienstverleners zowel intiem partnergeweld als geweld komende van familieleden. De dreiging om zonder instemming ge-out te worden is veelvoorkomend.

Er zijn nog steeds veel barrières voor de sociale integratie van LGBTI+-personen, wat een voortdurende en systematische inzet noodzakelijk maakt van zowel de burgermaatschappij als overheden en diensten om de bescherming en veiligheid van alle LGBTI+-mensen, ook jongeren, te waarborgen.

In de volgende hoofdstukken wordt uiteengezet wat er gedaan kan worden tegen geweld en minderheidsstress als gevolg van microagressies.

**Inclusieve
representatie:
een sleutel tot
het doorbreken
van stilte**

De eerste barrière die professionelen die werken met LGBTI+-kinderen moeten doorbreken is de stilte.

In sommige van onze landen wordt er massaal gezwegen over LGBTI+-kwesties en jeugd, maar in al onze samenlevingen kan er nog gewerkt worden aan de daadwerkelijke integratie van LGBTI+- en gendervariante kinderen in sociale gemeenschappen en omgevingen.⁸

Om het even in welke sector je werkt, zij het een onderwijsinstelling, een gezondheidsdienst, een familiecentrum, een mediakanaal, sport, of wetshandhaving: bekijk de lijst en suggesties hieronder!⁹

---

8 Diversity and Childhood (DaC) - Changing social attitudes towards gender diversity in children across Europe (Comparative Analysis on Violence against LGBTI and Gender Non-Conforming Children), 2020, p. 15-16.

9 Gebaseerd op Checklist for a welcoming LGBTQ and gender inclusive school environment: <https://www.welcomingschools.org/pages/checklist-for-a-welcoming-and-inclusive-school-environment>

Inclusief taalgebruik

Vaak verloopt het eerste contact van een gezin en kind met een instelling of de organisatoren van programma's en activiteiten via formulieren, of die nu online of in een kantoor worden ingevuld. Zijn deze formulieren geschikt voor verschillende gezinsstructuren? Wordt er taal gebruikt zoals 'ouder' of 'voogd'? Vragen de formulieren naar de naam die mensen genoemd willen worden en de voornaamwoorden die zij gebruiken (zij/haar; hij/hem/zijn en die/hun)? Controleer formulieren en communicatie op inclusiviteit. Modelleer je inclusief taalgebruik voor kinderen, voor ander personeel en voor ouders en verzorgers wanneer je over gezinnen praat?

Gemene woorden en daden tegenhouden

Onderbreek kwetsende scheldwoorden, zoals het denigrerende gebruik van het woord 'homo' of 'gay' en scheldwoorden op basis van ras of gender. Oefen hoe je moet reageren als je kinderen dingen hoort zeggen als 'Dat is homo!', 'Je gedraagt je als een meisje!' of 'Jullie zijn geen echt gezin, omdat jullie geen vader hebben!' Biedt jullie professionele ontwikkeling over pesten en intimidatie de mogelijkheid om te oefenen met het onderbreken en tegenhouden van op vooroordelen gebaseerde scheldpartijen of pesterijen, en manieren om te reageren op vragen van leerlingen over LGBTI+-personen en diverse gezinnen? Leer daarover bij!

Diverse afbeeldingen en boeken

Zijn jullie uitgaven of de boeken in jullie school/instelling een goede weerspiegeling van het leven van de kinderen met wie je werkt? Zijn er op afbeeldingen in gangen en klassen diverse gezinsstructuren te zien, en mensen met verschillende genderexpressies/-identiteiten, geslachtskenmerken, etniciteiten en handicaps? Bevorderen deze afbeeldingen respect voor alle mensen? Komen jonge cliënten/leerlingen in aanraking met diverse, positieve rolmodellen in literatuur?

Institutioneel klimaat – een positieve, inclusieve toon aangeven voor iedereen

Als iemand rondwandelt in jullie instelling, is het voor hen dan duidelijk dat alle kinderen en hun gezinnen er welkom zijn? Is er in de gangen werk van kinderen te zien dat zowel diversiteit als overeenkomsten benadrukt? Organiseren jullie evenementen die diversiteit erkennen en vieren? Behandelt het personeel alle gezinnen met respect, en vermijden ze stereotyperen of oordelen wanneer ze communiceren met gezinnen bestaande uit twee moeders, twee vaders, één ouder, raciaal diverse en/of meertalige gezinnen? Steunen de schooldirectie, leerkrachten en klasgenoten kinderen door hun gekozen naam en voornaamwoorden te erkennen? Weten alle kinderen wie ze kunnen aanspreken als ze pesterijen of discriminatie ervaren? Hebben jullie met kinderen in groepen duidelijke afspraken vastgelegd en geïmplementeerd, met betrekking tot respect, zorgen voor elkaar en elkaar niet kwetsen met woorden of daden? Weten kinderen dat dit betekent dat ze niet neerbuigend mogen doen over wie iemand is of wie hun familie is? Worden in jullie antipestbeleid specifieke groepen genoemd die vaker gepest of geïntimideerd worden?

“*Het feit dat in Griekenland een homoseksuele leerkracht niet met zijn/haar partner op een schoolviering verschijnt, is een belangrijk probleem dat bestaat en dat we moeten bestrijden, als we de LGBTI+-gemeenschap willen helpen en ondersteunen om zich comfortabeler te voelen om over hun oriëntatie te praten. We praten over de opening naar diversiteit, maar in het echte leven, als gevolg van de samenleving in Griekenland, kunnen we deze opening niet gemakkelijk vertegenwoordigen.*’ (GRIEKENLAND, LEERKRACHT)

“*Je moet nooit tegen je kind zeggen dat ze een bepaalde outfit niet mogen dragen, omdat ‚mensen‘ naar hen zullen kijken, hen zullen uitlachen. Open in plaats daarvan het gesprek. Vertel het kind: ‚Voor de meeste mensen maakt het niets uit, sommigen zullen het fantastisch vinden, maar anderen zullen het misschien vreemd vinden. Vraag het kind of het heeft nagedacht over hoe het zou reageren als iemand iets gemeens zou zeggen. Op dat moment train je je kind in*

weerbaarheid en presenteer je een inherent ander wereldbeeld.

(BELGIË, LEERKRACHT SECUNDAIR ONDERWIJS)

Om een omgeving te creëren inclusief voor LGBTI+ - en gendervariante kinderen

Gebruik inclusieve zinnen om kinderen aan te spreken die niet gendergebonden zijn, zoals “Goeiemorgen, iedereen”.

Ontwikkel boodschappen voor kinderen die benadrukken dat “Alle kinderen kunnen ... (dansen, koken, kort of lang haar hebben, wiskunde doen, kunst maken, sporten beoefenen, etc.)”.

Groeppeer kinderen op manieren die niet op gender gebaseerd zijn, zoals tafelgroepen, letters in hun naam of de kleuren van hun kledij.

Voorzie rolmodellen. Toon een breed scala aan verwezenlijkingen en emoties voor alle mensen, die stereotiepe genderrollen overstijgen. Lees diverse biografieën.

Help kinderen de beperkingen van genderstereotypes in te zien. Vraag kinderen om populaire cultuur, reclame, speelgoed of kinderboeken te onderzoeken op genderstereotypes.

Maak kinderen bondgenoten. Ga met de groep kinderen waarmee je werkt op zoek naar manieren om een bondgenoot te zijn wanneer iemand geplaagd of gepest wordt, om welke reden dan ook. Kunnen ze proberen om het meteen te verhinderen? Praten ze beter met een volwassene? Kunnen ze praten met het kind dat gepest werd? Zoek methoden om kinderen te helpen de opties te overlopen.

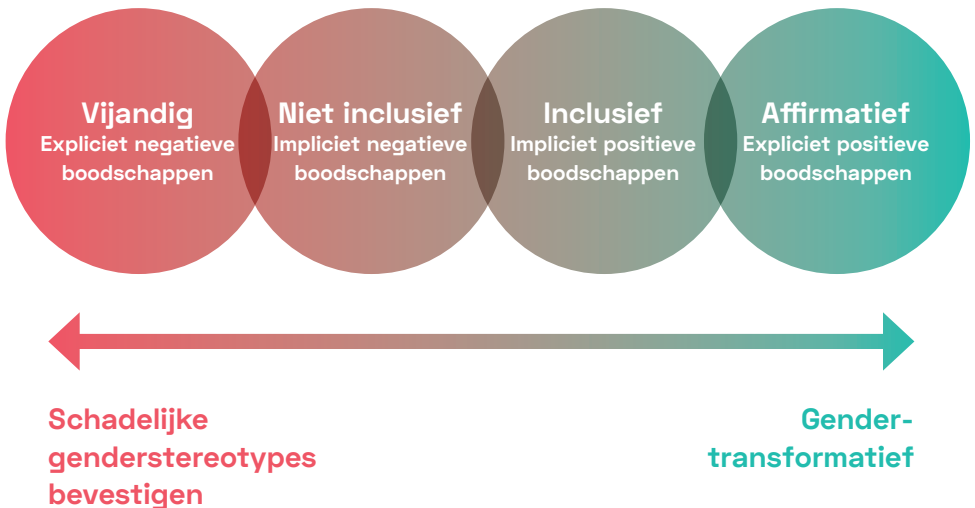
Wees zelf een verdediger. Onderbreek opmerkingen van kinderen die gebaseerd zijn op gender- (of andere) stereotypes. Ga in gesprek met kinderen door deze situaties als leermomenten te gebruiken.

Zorg voor veiligheid. Wees je ervan bewust of kinderen zich veilig voelen, zowel binnen als buiten jullie instelling. (Als je in een school werkt, gebruik dan lesplannen om kinderen te laten vertellen waar ze zich veilig of onveilig voelen, en waardoor ze zich veilig of onveilig voelen.)

Wees een rolmodel! Geef wanneer mogelijk voorbeelden van hoe jij, of mensen die je kent, dingen doen die buiten gender- en lichamelijke stereotypes vallen.

“Onderwijs zou de poort naar kennis moeten zijn, de poort naar diversiteit. En leerlingen moeten voelen dat de volwassene in de klas de eerste is om op te staan voor gelijkheid. Anders staat de poort wijd open voor misbruik”

(PORTUGAL, LEERKRACHT)

Help LGBTI+- en gendervariante jongeren altijd

met inclusief taalgebruik,

door een veilige omgeving te creëren voor LGBTI+ - en gendervariante kinderen, en

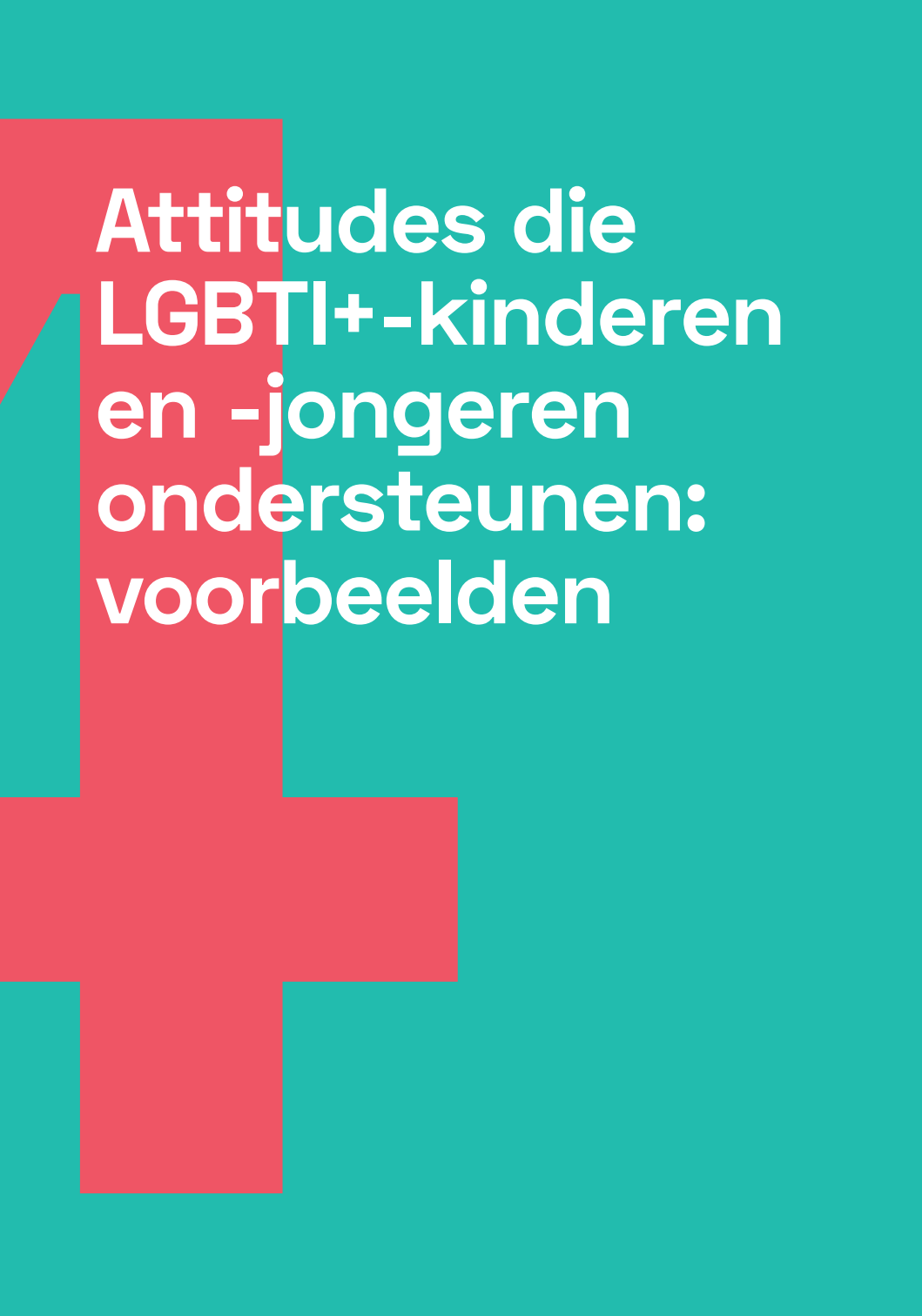
door gelijke representatie te bevorderen.

Toon nultolerantie in situaties van geweld en haatspraak tegen om het even wie op grond van seksuele oriëntatie, genderidentiteit en genderexpressie.

A large, stylized red cross is centered on a teal background. The cross is composed of four thick, solid red bars that intersect at the center. The text is overlaid on the top-left arm of the cross.

Attitudes die LGBTI+-kinderen en -jongeren ondersteunen: voorbeelden

Volgens gegevens uit de LGBT-enquête, gepubliceerd in 2020 door het Europees Bureau voor de grondrechten van de EU, had 65% van de leerlingen in de EU negatieve opmerkingen of gedrag gehoord of gezien, omdat een medeleerling als LGBTI gezien werd (uiteraard ligt dit percentage in veel lidstaten aanzienlijk hoger), en in verschillende landen had tot 1 op 5 LGBTI-leerlingen overwogen om met school te stoppen of van school te veranderen omdat ze LGBTI waren.¹⁰

Uit nationale enquêtes onder LGBTI+-leerlingen blijkt dat de frequentie en ernst van het slachtofferschap samenhangen met het cijfergemiddelde: ernstiger slachtofferschap hield ook verband met lagere schoolprestaties bij LGBTI+-leerlingen.¹¹ Leerlingen die op school slachtofferschap of discriminatie

10 <https://fra.europa.eu/en/data-and-maps/2020/lgbti-survey-data-explorer>

11 Out in the Open: Education sector responses to violence based on sexual orientation and gender identity/expression. UNESCO, 2016

ervaren, kunnen zich ook **buitengesloten van en niet verbonden met de schoolgemeenschap** voelen. LGBTI+-leerlingen die meldden vaker slachtoffer te zijn geworden op grond van hun seksuele oriëntatie of genderexpressie, hadden ook een **lager zelfbeeld**.

Anderzijds is er een direct verband tussen **de aanwezigheid van ondersteunende leerkrachten en andere professionelen en het opnemen van positieve LGBTI+ -gerelateerde informatie in het curriculum**, en het welzijn van leerlingen. Onderzoeksgegevens uit verschillende landen tonen aan dat LGBTI+-leerlingen die positieve informatie kregen over LGBTI+-personen, -geschiedenis en -gebeurtenissen, vaker aangaven dat de algemene leerlingenpopulatie LGBTI+-personen meer accepteert; vaker het gevoel hadden dat ze thuishoren op hun school; minder vaak schooldagen misten omdat ze zich onveilig voelden; en zich minder vaak onveilig voelden op school vanwege hun seksuele oriëntatie en/of genderidentiteit. LGBTI+- en gendervariante leerlingen op scholen met enig **beleid inzake pesten of intimidatie** meldden vaker dat leerkrachten ingrepen wanneer homofobe of transfobe opmerkingen werden gemaakt; meldden vaker incidenten van pesterijen en geweld aan het schoolpersoneel; en meldden vaker dat het personeel effectief optrad bij pesterijen en geweld.¹²

Hoewel onze primaire gegevens betrekking hebben op schoolervaringen, blijkt uit de ervaringen van burgermaatschappelijke organisaties (civil society organisations of CSO's) die ondersteunende diensten verlenen aan LGBTI+-personen, waaronder partners in het project Diversity and Childhood, dat **leerlingen, d.w.z. LGBTI+ - en gendervariante kinderen en jongeren, zich beter voelen en beter studeren in ondersteunende gemeenschappen die actie ondernemen tegen pesten**.

Professionelen die met LGBTI+-personen werken, moeten een veilige en inclusieve ruimte bieden voor elke seksuele oriëntatie, genderexpressie/-

12 <https://en.hatter.hu/sites/default/files/dokumentum/kiadvany/school-environment-report-en.pdf>

identiteit en geslachtskenmerken, en een intersectionele en affirmatieve aanpak ontwikkelen. Zij moeten zich bewust zijn van de verschillende wettelijke en mensenrechtencontexten in hun land, en van de wijze waarop ervaringen met discriminatie in verschillende culturen de psychologische realiteit van LGBTI+-jongeren bepalen.

De juiste aandacht besteden aan pesten, ondersteunend zijn en pesterijen voorkomen en erop reageren leveren resultaten op, net als adequate representatie en inclusief taalgebruik en beeldmateriaal. Ons doel is om alle professionelen die met jongeren werken in staat te stellen LGBTI+- en gendervariante kinderen en jongeren te ondersteunen, en inclusieve en veilige omgevingen te creëren waarin alle kinderen en gezinnen kunnen welvaren.

Steun van leeftijdsgenoten, familie, professionelen en gemeenschappen kan jongeren die LGBTI+ of gendervariant zijn aanzienlijk sterker maken. Deze steun kan helpen om te beschermen tegen risico's en het welzijn te bevorderen.

Professionelen die met jongeren werken in alle sferen en in alle lagen van de bevolking kunnen een directe en reële invloed uitoefenen op het leven van alle gemeenschappen. In dit hoofdstuk doen wij aanbevelingen en geven wij aanwijzingen zowel voor het werken met **individueen** als met het doel te pleiten voor **beter institutioneel beleid.**

4.1 Basisprincipes voor professionelen die werken met LGBTI+-kinderen en -jongeren

- Respecteer zelfidentificatie en lichamelijke diversiteit. De seksuele oriëntatie, genderexpressie/-identiteit en/of geslachtskenmerken van een persoon mogen niet verondersteld worden op basis van hun uiterlijk. Het is in alle omstandigheden onacceptabel en een directe schending van de mensenrechten om te proberen iemands seksuele oriëntatie, genderexpressie/-identiteit en/of geslachtskenmerken in vraag te stellen of te veranderen.

- Erken en begrijp dat seksuele oriëntatie, genderexpressie/-identiteit en geslachtskenmerken verschillend en niet noodzakelijk aan elkaar gebonden zijn, en wees in staat deze van elkaar te onderscheiden wanneer je met LGBTI+-personen werkt..
- Begrijp dat gender een non-binaire constructie is die een scala aan genderidentiteiten mogelijk maakt, en dat iemands genderidentiteit niet noodzakelijk overeenstemt met het geslacht toegewezen bij de geboorte. Bovendien kan iemands genderidentiteit al dan niet binnen de binaire gendernorm vallen. Professionelen moeten de namen en voornaamwoorden gebruiken die iemand gebruikt of suggereert bij hun zelfidentificatie, en mogen niet aandringen op het gebruik van namen op officiële documenten.
- Professionelen mogen niet denken dat verkenning van seksuele oriëntatie of fluiditeit van genderexpressie/-identiteit symptomen van stoornissen of indicaties van psychopathologie zijn. Genderdysforie (wanneer iemand aanzienlijke onrust en/of functioneringsproblemen ervaart die samenhangen met het conflict tussen de manier waarop ze zich voelen en waarop ze over zichzelf denken, en hun fysieke of toegewezen geslacht) is geen psychische stoornis, en moet ook niet worden beschouwd als een gemeenschappelijke ervaring of uitdrukking voor alle transpersonen.
- Professionelen mogen in geen geval trans en/of intersekse kinderen en jongeren aanraden om non-consensuele medische ingrepen te ondergaan die uitgesteld kunnen worden totdat de intersekse persoon zelf kan beslissen en volledig geïnformeerde toestemming kan geven. Alleen ingrepen die noodzakelijk zijn om het leven van de intersekse pasgeborene, het kind of de adolescent te redden, vormen een uitzondering. Erken dat stigmatisering, vooroordelen, discriminatie en geweld de gezondheid en het welzijn van LGBTI+- en gendervariante mensen beïnvloeden, net zoals de effecten van institutionele (systematische) barrières, zoals discriminerende wetgeving, op het leven van LGBTI+-ers.

- Creëer een ondersteunende en affirmatieve omgeving voor LGBTI+- en gendervariante personen.
- Erken en respecteer het belang van LGBTI+-relaties, en beschouw deze als gelijk aan heteroseksuele relaties, ongeacht hun wettelijke status.
- Erken de uitdagingen die gepaard gaan met meervoudige en vaak tegenstrijdige normen, waarden en overtuigingen waarmee LGBTI+-mensen geconfronteerd worden, aangezien zij ook lid kunnen zijn van raciale en etnische minderheidsgroepen en andere gemeenschappen.
- Vergroot de kennis en het begrip van seksuele oriëntatie en genderidentiteit door voortgezette opleiding, training, supervisie en consultatie.
- Erken dat LGBTI+-personen, hoewel zij gemeenschappelijke ervaringen kunnen delen, unieke individuen zijn met verschillende behoeften en levens. Het is van cruciaal belang om deze verschillen te erkennen, en de verschillende manieren waarop personen discriminatie en stigmatisering ervaren. Elk individu en elke identiteit of ervaring vertegenwoordigd in het acroniem (en daarnaast ook alle andere identiteiten en ervaringen die niet specifiek vermeld worden, maar ook opgenomen worden in het LGBTI+-spectrum, zoals aseksueel, queer, non-binair etc.) heeft verschillende behoeften en realiteiten.
- Erken en wees je bewust van het bestaan van geïnternaliseerde stereotypes, en engageer je om een sfeer van veiligheid en vertrouwen te creëren als de hoeksteen van de toepassing van beste praktijken en het verlenen van affirmatieve diensten.

99

'Een positieve evolutie volgens mij is dat huisdokers zich steeds vaker in groepspraktijken organiseren. Dat zorgt voor een meer interdisciplinaire aanpak – de huisdokter werkt met de psycholoog, met een maatschappelijk assistent... Dat verruimt de expertise en maakt doorverwijzen makkelijker. Je kan niet verwachten dat een huisdokter expert is in alles.' (BELGIË, UNIVERSITAIR ONDERZOEKER)

4.2 Preventie

Doeltreffende en passende preventiestrategieën kunnen alleen worden ontwikkeld na vaststelling van de specifieke risicofactoren voor anti-LGBTI+-geweld in verschillende omgevingen en na het voorzien van gespecialiseerde activiteiten voor elke doelgroep. Mogelijke doelgroepen zijn:

1. mogelijke daders,
2. mensen die het slachtoffer zijn van anti-LGBTI+-geweld, en
3. actoren betrokken bij de identificatie en zorg van de slachtoffers.

Er zijn veel factoren die preventiestrategieën kunnen versterken, zoals het versterken van de steun in gezinnen en in gemeenschappen, en het creëren of verbeteren van monitoring- en documentatieprocedures voor incidenten van anti-LGBTI+-geweld.

Omdat anti-LGBTI+-geweld geworteld is in algemeen aanvaarde seksuele, gender- en lichaamsnormen, zijn er twee belangrijke gebieden waarop kan worden gewerkt om langdurige en blijvende preventie te bewerkstelligen:

- het rechtsstelsel verbeteren met als doel om LGBTI+-personen, waaronder jongeren, mondiger te maken, te beschermen en te destigmatiseren, onder meer door beschermende wetgeving en beleid ter bestrijding van LGBTI+-foob pesten aan te nemen, en door ethische codes op te stellen voor onder andere gezondheidswerkers en psychosociale hulpverleners.
- inspanningen om socioculturele normen gebaseerd op heteroseksistische representaties te transformeren, waarbij gesensibiliseerd wordt tegen homofobie, bifobie, transfobie en interfobie in verschillende sociale groepen en diensten.

Alle professionelen die met kinderen werken of hun belangen en standpunten behartigen, kunnen stappen zetten om dichterbij samenlevingen te komen waarin alle kinderen en jongeren, ongeacht hun seksuele oriëntatie, genderidentiteit, genderexpressie en/of geslachtskenmerken, worden gerespecteerd.

The background is a solid teal color. In the top-left corner, there is a red square. On the left side, there is a large red circle that overlaps the teal background. The text is white and positioned in the upper right area of the teal background.

**Wat kan je
vandaag
beginnen doen?**

5.1 Affirmatieve en ondersteunende stappen

1. Zorg voor een inclusieve en veilige omgeving, en ondersteun kinderen die het slachtoffer zijn of geweest zijn van geweld (waaronder geweld op grond van seksuele oriëntatie, genderexpressie/-identiteit en geslachtskenmerken).
2. Accepteer en implementeer een beleid (of integreer het in het bestaande beleid) tegen discriminatie en pesten in jullie instelling, waaronder pesten en geweld op grond van seksuele oriëntatie, genderidentiteit en genderexpressie.
3. Laat de onderwerpen seksuele oriëntatie, genderexpressie/-identiteit en geslachtskenmerken aan bod komen in publicaties, programma's en leerplannen, en zorg ervoor dat deze allemaal de inclusie van en respect voor LGBTI+-personen als doel stellen.
4. In instellingen moeten gedetailleerde rapporten opgesteld worden van pestincidenten: de gebruikte formulieren moeten het tijdstip van het incident bevatten, of het incident eenmalig of herhaaldelijk heeft plaatsgevonden, de plaats waar het gebeurde, het soort incident, het beschermde kenmerk in het geval van pesten op grond van vooroordelen, de bron van kennis over het incident, en de stappen die ondernomen werden om het probleem op te lossen. Deze rapporten moeten ingezet worden voor een systematisch en regelmatig toezicht op pesterijen.
5. Integreer het probleem van homofoob, bifoob en transfoob geweld in alle programma's die gericht zijn op het elimineren van geweld en het bevorderen van veiligheid in instellingen.
6. Herzien alle formulieren die jullie gebruiken en voorzie opties buiten de binaire gendernorm voor zowel kinderen als gezinnen

7. Zorg ervoor dat trans jongeren hun gender kunnen uitdrukken en aan alle activiteiten kunnen deelnemen in overeenstemming met hun genderidentiteit, gebruik hun gekozen naam en pas regels met betrekking tot kledij flexibel toe.
8. Zorg ervoor dat trans kinderen en personeel kleedkamers en toiletten kunnen gebruiken in overeenstemming met hun genderidentiteit.
9. Ondersteun het oprichten van groepen georganiseerd door LGBTI+-jongeren en hun bondgenoten.
10. Ondersteun de deelname van personeel (bv. leerkrachten, schoolpsychologen, maatschappelijk werkers, gezondheidswerkers, slachtofferhulpverleners) aan sensibiliseringsprogramma's of geaccrediteerde bijscholingsprogramma's met betrekking tot de sociale situatie van LGBTI+-personen en de speciale problemen en behoeften van LGBTI+-jongeren.
11. Ondersteun de uitnodiging van opleidingsprogramma's georganiseerd door LGBTI+- en andere mensenrechtenorganisaties, over onderwerpen in verband met seksuele oriëntatie, genderexpressie/-identiteit en geslachtskenmerken, voor personeel en kinderen.
12. Doe regelmatig anoniem onderzoek onder kinderen naar de prevalentie van pesten en geweld in jullie werkomgeving, met inbegrip van de behoeften van kinderen in dit verband.

5.2 Alle professionelen die met kinderen en jongeren werken, kunnen en moeten

1. Hun professionele ontwikkeling verzorgen en zich bijscholen rond gender, genderdiversiteit en anti-LGBTI+-pesten tegengaan.
2. Inclusief zijn voor alle LGBTI+-jongeren en ouders in al hun werk en wanneer ze jongeren en gezinnen representeren.
3. Oefenen om in te grijpen wanneer cliënten, leerlingen of anderen elkaar beperken, plagen en pesten op grond van gender, seksuele oriëntatie en genderidentiteit.
4. De naam en voornaamwoorden respecteren die cliënten, leerlingen en anderen gebruiken.
5. Iedereen laten weten dat ze de menselijke waardigheid van LGBTI+-personen respecteren door hun woordkeuze en door het bestaan van LGBTI+-personen op een niet-oordelende manier te erkennen.
6. Proactieve actie tegen pesten op grond van vooroordelen ondersteunen, met inbegrip van de ontwikkeling en implementatie van beleid en preventieprogramma's.
7. Als ze lid zijn van vakbonden, suggereren om binnen deze organisaties meer aandacht te richten op het reageren op pesten op grond van vooroordelen, en dit ondersteunen.
8. Als ze getuige zijn van of op de hoogte gebracht worden van bespottig, verbaal geweld of fysiek geweld, of als iemand in een negatieve context over LGBTI+- en gendervariante personen praat, discussies over dit onderwerp op gang brengen in samenwerking met andere professionelen die met jongeren werken.

9. In onderwijsinstellingen het beleid rond kledingvoorschriften herzien om te beschrijven wat de school als gepaste kledij beschouwt, zonder kledingkeuzes toe te wijzen aan specifieke genders. Vraag leerlingen bijvoorbeeld om voor een feest een wit bovenstuk te dragen en daaronder zwarte of donkere kledij. Zorg ervoor dat leerlingen zich welkom en veilig voelen om de kleren, kapsels en accessoires te dragen die hun bevestigde gender weerspiegelen.

Lijst met hulpbronnen en organisaties

UNESCO

[HTTPS://EN.UNESCO.ORG/THEMES/HOMOPHOBIC-AND-TRANSPHOBIC-VIOLENCE-EDUCATION](https://en.unesco.org/themes/homophobic-and-transphobic-violence-education)

Publicaties over homo- en transfoob geweld in de onderwijssector, waaronder Out in the open: education sector responses to violence based on sexual orientation or gender identity/expression: summary report (2016), Global guidance on addressing school-related gender-based violence (2016), Bringing it out in the open: monitoring school violence based on sexual orientation, gender identity or gender expression in national and international surveys (2019).

Stonewall: Schools and Colleges

[HTTPS://WWW.STONEWALL.ORG.UK/SCHOOLS-COLLEGES](https://www.stonewall.org.uk/schools-colleges)

Hoewel Groot-Brittannië de afgelopen decennia grote vooruitgang heeft geboekt op het gebied van LGBT-gelijkheid, zijn anti-LGBT-pesterijen en -taal helaas nog steeds gangbaar op Britse scholen. Bijna de helft van alle LGBT-leerlingen wordt nog steeds gepest omdat ze LGBT zijn. Een cruciaal onderdeel van de aanpak van dit probleem is het aanbieden van een curriculum dat rekening houdt met LGBT-mensen en hun ervaringen. LGBT-inclusief onderwijs zorgt ervoor dat LGBT-kinderen en -jongeren, en kinderen en jongeren met een LGBT-gezin, zichzelf weerspiegeld zien in wat ze leren. Het stimuleert ook alle jongeren om op te groeien met een inclusieve en accepterende houding.

Human Rights Campaign Foundation: Welcoming Schools

[HTTPS://WWW.WELCOMINGSCHOOLS.ORG/RESOURCES/SCHOOL-TIPS/LGBTQ-INCLUSIVE-SCHOOLS-WHAT/](https://www.welcomingschools.org/resources/school-tips/lgbtq-inclusive-schools-what/)

Human Rights Campaign Foundation's Welcoming Schools is een professioneel ontwikkelingsprogramma dat training en middelen biedt aan leerkrachten in het basisonderwijs om:

- alle gezinnen te accepteren
- LGBTQ- en genderinclusieve scholen te creëren
- pesten op grond van vooroordelen te voorkomen
- transgender en non-binaire leerlingen te ondersteunen

Convention on the Rights of the Child

[HTTPS://WWW.OHCHR.ORG/EN/PROFESSIONALINTEREST/PAGES/CRC.ASPX](https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx)

International mensenrechtenverdrag tot vaststelling van burgerlijke, politieke, economische, sociale, gezondheids- en culturele rechten van kinderen.

IGLYO - The International Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer & Intersex (LGBTQI) Youth and Student Organisation

[HTTPS://WWW.IGLYO.COM](https://www.iglyo.com)

IGLYO is een organisatie voor jeugdontwikkeling en leiderschap die LGBTQI-jeugdactivisten opbouwt, om ervoor zorgen dat LGBTQI-jongeren aanwezig en gehoord worden, en om scholen veilig, inclusief en ondersteunend maken voor LGBTQI-leerlingen.

Illustrating gender

[HTTP://WWW.DIBGEN.COM/INDEX-EN.HTML](http://www.dibgen.com/index-en.html)

Een informatief project gebaseerd op het boek 'Illustrating gender', dat ernaar streeft om bijdragen van genderstudies naar een breder publiek brengen.

Bronnenlijst

Checklist for a welcoming LGBTQ and gender inclusive school environment:

[HTTPS://WWW.WELCOMINGSCHOOLS.ORG/PAGES/CHECKLIST-FOR-A-WELCOMING-AND-INCLUSIVE-SCHOOL-ENVIRONMENT](https://www.welcomingschools.org/pages/checklist-for-a-welcoming-and-inclusive-school-environment)

Diversity and Childhood (DaC) – Ana Cristina Santos, Mafalda Esteves, Alexandra Santos – Changing social attitudes towards gender diversity in children across Europe (Comparative Analysis on Violence against LGBTI and Gender Non-Conforming Children), 2020.

[HTTPS://CDN.WEBSITE-EDITOR.NET/95401BFFB81F40A3987D30AEE8BE2C6F/FILES/UPLOADED/COMPARATIVE_REPORT_PUBLICATION%2520FINAL.PDF](https://cdn.website-editor.net/95401bffb81f40a3987d30aee8be2c6f/files/uploaded/comparative_report_publication%2520final.pdf)

Homeless in Europe. The Magazine of FEANTSA. LGBTQI Homelessness. Herfst, 2017.

[HTTPS://WWW.FEANTSA.ORG/DOWNLOAD/FEA-008-17-MAGAZINE_V33480239002912617830.PDF](https://www.feantsa.org/download/fea-008-17-magazine_v33480239002912617830.pdf)

Out In the open: education sector responses to violence based on sexual orientation and gender identity/expression. UNESCO, 2016.

[HTTPS://WWW.RIGHT-TO-EDUCATION.ORG/SITES/RIGHT-TO-EDUCATION.ORG/FILES/RESOURCE-ATTACHMENTS/UNESCO_OUT_IN_THE_OPEN_2016_EN.PDF](https://www.right-to-education.org/sites/right-to-education.org/files/resource-attachments/unesco_out_in_the_open_2016_en.pdf)

Standing up for human rights of intersex people, – Dan Christian Ghattas – ILGA Europe and OII Europe, 2015.

[HTTPS://WWW.ILGA-EUROPE.ORG/SITES/DEFAULT/FILES/HOW_TO_BE_A_GREAT_INTERSEX_ALLY_A_TOOLKIT_FOR_NGOS_AND_DECISION_MAKERS_DECEMBER_2015_UPDATED.PDF](https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/how_to_be_a_great_intersex_ally_a_toolkit_for_ngos_and_decision_makers_december_2015_updated.pdf)

Diversity *and* Childhood

